

VIRKSOMHETSRAPPORT

2023

NORSK
FRILUFTSLIV

VISJON:

Friluftsglede for flere – oftere

Langtidsplan for perioden 2022-2025

HOVEDOMRÅDER

I perioden 2022-2025 skal Norsk Friluftsliv handle i tråd med vedtektenes §1, med spesiell vekt på politisk påvirkning, for å styrke

- friluftslivets posisjon i samfunnet
- de frivillige friluftslivsorganisasjonenes økonomiske rammevilkår
- friluftslivets naturgrunnlag

Videre skal Norsk Friluftsliv, sammen med medlemsorganisasjonene, arbeide for å

- redusere friluftslivets fotavtrykk og fremme friluftsliv som løsning og virkemiddel til for å nå FNs bærekraftsmål
- fremme friluftslivets posisjon i aktivitets- og folkehelseplaner
- fremme friluftslivets posisjon i arealplaner og jobbe mot bit for bit-nedbyggingen av områder som er viktige for friluftslivet
- fremme allemannsretten og hensynsfull ferdsel på eget ansvar
- videreføre den norske friluftslivskulturen, og sikre et trygt friluftsliv gjennom opplæring, holdningskampanjer og målrettet opplysningsarbeid
- sikre et mangfoldig friluftsliv for alle - uavhengig av økonomi, kulturell bakgrunn eller funksjonsevne
- sikre at naturen i større grad tas i bruk som læringsarena i skole, barnehage og SFO

Som fellesorganisasjon for de frivillige friluftslivsorganisasjonene, skal Norsk Friluftsliv også bidra til å styrke medlemmenes faglige kompetanse og synlighet i samfunnet.

ARBEIDSFORM

Det er grunnleggende i Norsk Friluftslivs virksomhet å jobbe tett og koordinert med medlemsorganisasjonene.

ÅRLIGE HANDLINGSPLANER

Det utarbeides årlige handlingsplaner med prioriterte og målsatte tiltak.

Innhold

- 4 Hovedpunkter
- 8 Rammebetingelser for friluftslivet
- 18 Konferanser, seminarer og foredrag
- 20 Informasjons- og inspirasjonsarbeid
- 26 Mangfold og inkludering
- 30 Satsing i skole, barnehage og SFO
- 33 Friluftslivets år 2025
- 34 Administrativt

Kulturminister Lubna Jaffery (i midten) under Friluftslivets dag på Sognsvann. Her sammen med Bente Lier (t.v.), generalsekretær og Solveig Schyzt, styreleder i Norsk Friluftsliv.

Hovedpunkter

For den enkelte handler friluftslivsaktiviteter først og fremst om gode opplevelser i natur, alene eller sammen med andre. I et samfunnsperspektiv handler det om mye mer: Friluftsliv er Norges største fritidsaktivitet, langt større enn all idrettsaktivitet. Friluftslivet gir et stort bidrag til befolkningens fysiske og psykiske helse, og gjennom dette et vesentlig samfunnsøkonomisk bidrag.

Undersøkelser viser at friluftslivsaktiviteter fortsatt er sterkt utbredt, men også at det er store sosioøkonomiske forskjeller i deltakelse. Viktige oppgaver for Norsk Friluftsliv og medlemsorganisasjonene er derfor både å synliggjøre dette overfor myndighetene, og

bidra til å inkludere alle – uavhengig av sosio-funksjonsevne. Også i 2023 var dette et tema i mange innspill og politiske møter, ikke minst ved at vi var aktivt engasjert i regjeringens arbeid med ny handlingsplan for deltakelse i kultur-, idrett og friluftslivsaktiviteter.

Hovedaktiviteter 2023

POLITISK DIALOG

Norsk Friluftsliv hadde i 2023 regelmessig dialog med alle politiske partier, relevante komiteer og departementer. I løpet av året avholdt vi møter med, og sendte innspill til departementene, stortingsrepresentantene og partiene i forbindelse med

statsbudsjettet, partiprogrammene og aktuelle politiske saker.

Under Arendalsuka samarbeidet vi med andre organisasjoner om flere politiske arrangementer. Blant annet offentliggjorde vi «Rødlista for truede naturopplevelser» og presenterte tiltak for å redde disse. Vi hadde også visning av Margreth Olins film «Fedrelandet» etterfulgt av politisk debatt mellom Norsk Friluftsliv, Natur og ungdom, Bondelaget og klima- og miljøminister Espen Barth Eide.

Kulturminister Lubna Jaffery åpnet Friluftslivets uke 2023 under Friluftslivets dag på Sognsvann, og da Andreas Bjelland Eriksen ble ny klima- og miljøminister i oktober, fikk generalsekretærmøtet en personlig videohilsen fra den nye statsråden.

ØKONOMISKE RAMMEBETINGELSER

Også i 2023 hadde vi som mål å styrke de økonomiske rammebetingelsene for medlemsorganisasjonene. Friluftslivet var inkludert i en ny tilskuddsordning for 2022 og 2023. I 2023 var det full momskompensasjon, men frivillighetens krav om regelstyrt momskompensasjon er ikke innfridd. For øvrig var det lite gjennomslag for nødvendig økning av tilskudd til de frivillige friluftslivsorganisasjonene.

FRIVILLIGHET

Verdien av frivilligheten og utfordringene den står overfor, ble løftet i politiske møter, ulike konferanser og mediainnspill. I tillegg til at frivilligheten løser viktige samfunnsoppgaver, bidrar den også til sosialt bærekraftige samfunn preget av tillit, trygghet og tilhørighet. Det er derfor en utfordring, ikke bare for organisasjonene, men også for samfunnet at frivilligheten ble svekket under pandemien. For mange av friluftslivsorganisasjonene er dette fortsatt en utfordring, og Norsk Friluftsliv ba i 2023 igjen Klima- og miljødepartementet (KLD) om å yte samme støtte til restart av friluftslivets frivillighet som Kulturdepartementet (KUD) gjør overfor idretten, uten å få gjennomslag for dette.

TAP AV NATUR

En av Norsk Friluftslivs kjernesaker er å stoppe nedbyggingen av norsk natur. I forbindelse med lokal- og fylkestingsvalget gjennomførte vi derfor en egen kampanje om nedbygging av natur og hva dette innebærer for friluftslivet. Kampanjen hadde slagordet «Vi har ingen naTUR å miste». Vi satte også tap av natur på den nasjonale agendaen gjennom en ny runde med kampanjen Rødlista for truede naturopplevelser, som vi gjennomførte sammen med WWF og DNT.

NATURBASERT REISELIV

Stadig flere gleder seg over å besøke norsk natur. Dette kommer imidlertid ikke uten en pris, og høyt press på mye besøkte destinasjoner kan fort bli en belastning på natur og lokalsamfunn. I mars leverte Reismålsutvalget sin NOU; «Leve og oppleve — Reismål for en bærekraftig fremtid». Utvalget skulle se på kommunenes handlingsrom blant annet når det gjelder å styre besøk, forvalte lokale fellesgoder og å finansiere disse. Norsk Friluftsliv støttet utvalgets forslag om en modell som innebærer å etablere en reismålsledelse som er forankret i kommunene, der disse får ansvaret for den strategiske besøksforvaltningen, og at finansieringen kreves inn nasjonalt.

FRILUFTSLIVETS BÆREKRAFTSPLAKAT

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

Friluftslivet ønsker å bidra aktivt til å oppfylle disse målene.

Vi vil:

MÅL 3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET

- Bidra til god fysisk og psykisk helse gjennom å jobbe for et friluftsliv for alle, som består av både organisert og egenorganisert aktivitet
- Sikre at alle barn og unge lærer grunnleggende friluftslivsferdigheter
- Tilrettelegge friluftslivsområder for sosialt fellesskap
- Arbeide for gode rammevilkår for frivilligheten, og gjøre det enkelt og attraktivt å være frivillig

MÅL 4 GOD UTDANNING

- Heve skolens kompetanse på bruk av naturen som læringsarena, og jobbe for at dette prioriteres i skolens planverk og i lærerutdanningen
- Skape økt forståelse for at naturen er forutsetningen for menneskets eksistens og livskvalitet

MÅL 9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR

- Støtte opp om forskning og andre tiltak som bidrar til et mer bærekraftig friluftsliv

MÅL 10 MINDRE ULIKHET

- Sikre allemannsretten som et gratis fellesgode
- Styrke inkluderings- og mangfoldsarbeidet, og legge til rette for at alle skal kunne delta i friluftslivet
- Støtte, etablere og bidra til drift av utlånssentraler for utstyr til fritidsaktiviteter

MÅL 11 BÆREKRAFTIG BYER OG LOKALSAMFUNN

- Sikre natur- og friluftslivsområder med åpne og inkluderende møte- og aktivitetsplasser, nær der folk bor
- Arbeide for at det skal etableres flere gang- og sykkelveier, stier og turveier
- Øke anerkjennelsen av frivillighetens egenverdi og betydning for å skape samfunn preget av tillit, trygghet og tilhørighet

MÅL 12 ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON

- Inspirere til friluftsliv som handler om opplevelser og ikke utstyr
- Vektlegge nærfriluftsliv og opplevelser som ikke krever mye utstyr eller store anlegg
- Redusere forbruket av friluftsutstyr og -klær ved å fremme krav til kvalitet og stimulere til deling og gjenbruk

MÅL 13 STOPPE KLIMAENDRINGENE

- Redusere friluftslivets klimaavtrykk ved å arbeide for mer klimavennlig transport i ferie og fritid, og fremme kortreiste hverdagsopplevelser i nærmiljøet

MÅL 14 OG 15 LIVET I HAVET | LIVET PÅ LAND

- Informere om, og inspirere til, sporløs ferdsel i naturen
- Fremme naturvennlig tilrettelegging og kanalisering av ferdsel og annen friluftslivsaktivitet der det er behov av hensyn til sårbar natur
- Verne om viktige friluftslivsområder, spesielt områder nær der folk bor, strandsonen, bymarker og større sammenhengende skog- og fjellområder
- Stimulere til og koordinere rydding av avfall langs kysten og i naturen ellers

MÅL 17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

- Videreføre et bredt samarbeid for et mer bærekraftig friluftsliv, både mellom friluftslivsorganisasjonene og med myndighetene
- Formidle våre bærekraftserfaringer i internasjonalt samarbeid, og hente kompetanse og inspirasjon fra andre land
- Inspirere alle som bedriver friluftsliv til å engasjere seg for å oppfylle FN's bærekraftsmål

På oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) har Innovasjon Norge utformet et forslag til en nasjonal godkjenningsordning for lokal- og regionguider, turledere og fjellførere. Norsk Friluftsliv var med i arbeidsgruppa og i desember oversendte Innovasjon Norge et konkret forslag til NFD, der det fremkommer at ordningen rettes mot det kommersielle reiselivet. Saken vil følges opp i 2024.

ALLEMANNSRETTE

Allemannsretten er grunnlaget for friluftslivet slik vi kjenner det. I 2023 videreførte vi det viktige arbeidet for å ivareta denne. Blant annet har vi engasjert oss i arbeidet til Reiselivsutvalget og med reiselivsstrategien, først og fremst i spørsmål knyttet til betaling for tilgang til natur. Forslag om å ta allemannsretten inn i Grunnloven skal opp til annengangs behandling i Stortinget i mai 2024, og arbeidet for å sikre nødvendig flertall for dette intensiveres.

ANDRE POLITISKE SAKER

Norsk Friluftsliv har også engasjert seg i en rekke andre politiske saker som berører friluftslivet og naturgrunnlaget: Nordkappsaken, Folkehelsemeldingen, Handlingsplan for deltakelse i kultur, idrett og friluftslivsaktiviteter, Motorferdselslovutvalget, Nordisk handlingsplan for friluftsliv, Nettverk for en renere Oslofjord, og en rekke energi- og arealsaker.

Ved viktige politiske saker, inkludert innspill til statsbudsjettet, lovendringer og lignende som omhandler friluftsliv og frivillighet, inviterer Norsk Friluftsliv medlemsorganisasjonene og andre relevante aktører til møter for å dele synspunkter, drøfte strategier og gjøre organisasjonene forberedt til selv å sende inn gode høringsuttalelser. Disse møtene blir svært godt mottatt av medlemmene.

INFORMASJON OG OPPLYSNING

Også i 2023 har Norsk Friluftsliv hatt kampanjer for å inspirere folk til å oppsøke naturen, og for økt kunnskap om allemannsrettene og -pliktene. Disse har dels vært finansiert av ekstra øremerkede midler fra Miljødirektoratet. Konseptet med de egenproduserte kampanjefilmene om allemannspliktene, med Bjørn Sundquist i hovedrollen, ble videreutviklet.

FRILUFTSLIVETS ÅR 2025

Friluftslivets år 2025 er forankret i Stortingsmelding om friluftsliv (2016). Friluftslivets år skapes av friluftslivorganisasjonene, og hele bredden av frivilligheten, friluftsrådene, sentrale og lokale myndigheter, skoler, næringsliv og enkeltpersoner.

Hovedmålet med året er å skape begeistring for et naturvennlig friluftsliv, og å senke terskelen for å delta.

Foto: John Petter Nordbø

Norsk Friluftsliv har fått ansvar for å lede planleggingen og gjennomføringen av året. Prosjektleder og kommunikasjonsrådgiver tiltrådte engasjementsstillinger i september. Høsten 2023 var innsiktsfasen i prosjektet, og basert på innspillene fra ulike aktører ble det etablert mål og styringsstruktur for prosjektet.

ANDRE PRIORITERTE TILTAK I 2023

- Friluftslivets uke og oppstart av arbeidet med Friluftslivets år 2025
- Drift og videreutvikling av prosjektet Friluftsliv i skolen og avslutning av prosjektet Suksessfulle satsinger innenfor natur/friluftsliv rettet mot barn og unge i pedagogiske institusjoner
- Drift og videreutvikling av prosjekt for inkludering og mangfold i friluftsliv, inkludert Turmat fra hele verden, der verktøy ble utarbeidet og distribuert.

Alt dette, og mer til, er nærmere beskrevet i det videre – og på våre hjemmesider norskfriluftsliv.no.

Rammebetingelser for friluftslivet

Politisk påvirkning, friluftslivsorganisasjonenes ressurser og friluftslivets naturgrunnlag

Økonomiske rammebetingelser

En sentral oppgave for Norsk Friluftsliv er å arbeide for å styrke økonomien for friluftslivsorganisasjonene. Dette gjøres blant annet gjennom å fremme krav til statsbudsjettet og i relevante politiske saker. Kravene blir understøttet av undersøkelser og forskning som dokumenterer samfunnsnyttene av friluftslivet.

STATSBUDSJETTET

Det var få, men betydelige endringer for friluftslivet i budsjettet for 2023. I en tid der inflasjonen er relativt høy er det krevende for organisasjonene at tilskuddene ikke blir pris- og lønnsjustert.

Noen punkter fra statsbudsjettet:

- I budsjettet til Klima- og miljødepartementet ble tilskuddsposten øremerket personer med innvandrerbakgrunn slått sammen med de ordinære aktivitetsmidlene og dette er grunnen til at det ser ut som posten er økt betydelig.
- Det ble satt av 1,2 millioner til planlegging av Friluftslivets år, så ansettelse av prosjektleder og kommunikasjonsrådgiver kunne skje fra august.
- Midler til slutføring og rapportering av prosjektet «Suksessfulle tiltak i skole og barnehage» ble

kuttet. Norsk Friluftsliv valgte å likevel fullføre dette ved bruk av andre midler.

- Tilskuddsposten Nasjonale turiststier ble kuttet med 2,4 millioner.
- Miljødirektoratets midler til å hjelpe kommunen å kjøpe friluftsområder ble kuttet med nær 10 millioner, til 21,3 mill. kroner.
- Regjeringen videreførte satsingen på inkludering, og satte av midler til utlånssentraler og lokale fritidskasser som er en søknadsbasert tilskuddsordning for betaling av deltakeravgifter.
- Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD) videreførte tilskuddsordningen for Inkludering og mangfold, der også friluftslivsorganisasjonen kunne søke tilskudd. Ramme for tilskuddsordningen var 100 millioner i 2023. Det var også full momskompensasjon i 2023, som ga organisasjonene en økt andel frie midler. Kravet om at ordningen skal være regelstyrt ble imidlertid ikke innfridd.
- For statsbudsjettet 2024 deltok Norsk Friluftsliv i budsjettthøringer i Energi- og miljøkomiteen, Familie- og kulturkomiteen, Helse- og omsorgskomiteen, Utdanning- og forskningskomiteen, og Kommunal- og forvaltningskomiteen.

Foto: Eivind Haugstad Kleiven

Naturgrunnlaget

En viktig oppgave for Norsk Friluftsliv er å sikre friluftslivets naturgrunnlag og skape økt forståelse for naturens egenverdi. Til tross for erklært klima- og naturkrise, øker presset på norsk natur i form av nedbygging og andre aktiviteter som forringer naturgrunnlaget. Oppmerksomheten rundt nedbygging og ødeleggelse av naturen fikk økt oppmerksomhet også i 2023.

Da Klima- og miljøminister Espen Barth Eide inviterte til innspill til nasjonal oppfølging av den internasjonale naturavtalen som bli inngått i Montreal, la Norsk Friluftsliv blant annet vekt på at:

- tiltak for å løse klimakrisen, inkludert energitiltak, ikke kan gå på bekostning av naturen
- naturen må få et mye sterkere juridisk vern, slik at skrankene for nedbygging av natur blir avgjørende høyere enn i dag
- det må settes klare nasjonale operative mål, som følges opp med konkrete tiltaksplaner og tidsangivelse for gjennomføring
- det må etableres effektive kontroll- og oppfølgingsmekanismer som gjør at tiltakene faktisk gjennomføres og målene nås

- manglende oppfølging må få klare og effektive konsekvenser

- sivilsamfunnet, herunder natur- og friluftslivsorganisasjonene, må sikres en rett til medvirkning i relevante beslutningsprosesser

KOMMUNAL AREALFORVALTNING

Det meste av arealforvaltningen i Norge styres av kommunene, i henhold til plan- og bygningsloven. Forskning har vist at kommunene i svært stor grad mangler kompetanse og kapasitet innenfor planlegging, natur og friluftsliv. Dette ble også påpekt som en av de store utfordringene for mindre kommuner i Generalistkommuneutvalgets rapport «Generalistkommunesystemet, Likt ansvar – ulike forutsetninger». Dette er derfor noe Norsk Friluftsliv har påpekt i flere høringer, også i 2023. I tillegg har vi påpekt behovet for blant annet arealregnskap, arealnøytralitet og planvask.

STRANDSONEN OG HELHETLIG PLAN FOR OSLOFJORDEN

Strandsonen er et svært viktig friluftslivsområde, og det er et nasjonalt mål at befolkningen skal ha god tilgang til den. Summen av alle byggetiltakene over tid har likevel gjort at stadig mindre av strandsonen er tilgjengelig for allmennheten.

I 2019 la Miljødirektoratet fram Helhetlig handlingsplan for Oslofjorden, der det ble slått fast at

Oslofjorden og området rundt har stor verdi for friluftslivet. I 2023 har Norsk Friluftsliv vært aktivt engasjert i driften av «Nettverk for en levende Oslofjord».

Foto: Linn Elise Jakhelln

miljøtilstanden i fjorden er svært dårlig. I 2021 fulgte regjeringen opp med «Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv». Her foreslo de mange nødvendige tiltak, også for friluftslivet, som Norsk Friluftsliv har støttet opp om gjennom innspill til KLD.

For at tiltaksplanen for Oslofjorden skal bli fulgt opp, er det viktig med et stort engasjement. I 2023 har Norsk Friluftsliv, i samarbeid med Oslofjorden Friluftsråd, etablert og driftet «Nettverk for en levende Oslofjord». Dette er et nettverk av natur- og friluftslivsorganisasjoner, som skal jobbe for en ren og rik fjord med muligheter for natur- og friluftslivsopplevelser for alle. I løpet av året sluttet hele 24 lokale, regionale eller nasjonale foreninger og organisasjoner seg til nettverket. Gjennom året hadde nettverket flere møter og ble enige om en felles plattform for arbeidet. Det ble blant annet etablert fire arbeidsgrupper, utarbeidet felles innlegg i media i forbindelse med lokalvalget, felles brev til lokalpolitikere, samt brev til, og møter med, politisk ledelse i Nærings- og fiskeridepartementet.

ENERGIPRODUKSJON

Klimakrisen, høye energipriser og en krevende sikkerhetspolitisk situasjon, førte også i 2023 til mange diskusjoner om behovet for ny energiproduksjon. Energikommisjonen la fram sin rapport «Mer av alt – raskere», der hovedkonklusjonen var behovet for rask utbygging av fornybar energi. I løpet av året la også Klimautvalget 2050 fram sin rapport «Omstilling til lavutslipp – Veivalg for klimapolitikken mot 2050», der det understrekes at klimakrisen og naturkrisen må løses sammen. Utvalget anbefaler blant annet at det innføres en helhetlig plan for nasjonal arealpolitikk, og at det innføres et system der den som nyter godt av å bygge ned natur skal betale for det. Rapporten inneholder også anbefalinger for hvordan man kan nå målet om arealnøytralitet.

I Norsk Friluftslivs høringsuttalelse til rapporten fra Energikommisjonen la vi blant annet vekt på at:

- Den mest miljøvennlige energien er den vi ikke bruker, og potensialet i spare- og energieffektiviseringstiltak må hentes ut før man vurderer å bygge ut ny fornybar energiproduksjon som fører til ytterligere naturinngrep og naturtap
- Verdien av naturmangfold, økosystemtjenester, naturen som arena for friluftsliv, økt livskvalitet og folkehelse må veie vesentlig tyngre enn i dag i vurderinger av fordeler og ulemper ved ytterligere energiutbygging
- Behovet for ny fornybar energiproduksjon må dekkes av de tiltakene med lavest mulig miljøavtrykk, blant annet opprusting av eksisterende

Foto: Norsk Friluftsliv

vannkraft, solcelleenergi, grunnvarme og bedre utnyttelse av overskuddsenergi fra industrien

MOTORISERT FERDSEL I NORSK NATUR

Norsk Friluftsliv har over mange år vært en tydelig stemme mot økt motorferdsel i norsk natur.

I 2021 vedtok Stortinget at det skal foretas en helhetlig gjennomgang av motorferdselloven. Samme år oppnevnte de et offentlig utvalg som skal gjennomgå reglene for motorferdsel i utmark og vassdrag, og komme med forslag til nytt regelverk. Utvalgets utredning skulle opprinnelig vært klar innen 1. desember 2023, men ble utsatt til 19. april 2024. Norsk Friluftsliv deltar i referansegruppen tilknyttet utvalgets arbeid, som i 2023 hadde to møter.

VANNFORVALTNING

Norsk Friluftsliv videreførte i 2023 det langvarige og gode samarbeidet om vannmiljø og vannforvaltning med Sabima og Samarbeidsrådet for naturvern-saker (SRN). I fellesskap har organisasjonene to heltidsansatte vannkoordinatører, der det formelle arbeidsgiveransvaret ligger hos Sabima. De siste årene har vi merket større utfordringer med å finansiere disse stillingene. Det ble derfor i 2023 gitt et felles innspill til statsbudsjettet for 2025 for å styrke finansieringen av disse viktige stillingene.

Vannkoordinatorenes hovedoppgave er å tilrettelegge for at de frivillige organisasjonenes lokal- og fylkeslag blir hørt i arbeidet med gjennomføringen av vannforskriften, og å sørge for engasjement

for vannmiljørelaterte saker i organisasjonene. Vannkoordinatorene fyller en viktig funksjon i å sikre brukerperspektivet i vurderinger og avveininger knyttet til vannmiljø. De bidrar også til å løfte frem kunnskapen fra de frivillige organisasjonene i arbeidet med vannforvaltningsplanene.

SKOGFORVALTNING

Skogen er kanskje den viktigste friluftslivsarenaen i Norge. Norsk Friluftsliv har derfor engasjert seg i utviklingen av skogbruksstandarder siden midten av 1990-tallet.

I 2023 ble den norske nasjonale FSC-standard som ble godkjent i 2021, tatt i bruk. Norsk Friluftsliv sitter i standardgruppen i styret i Foreningen Skogen (FSC Norge), som forvalter denne standarden.

I løpet av året ga Norsk Friluftsliv innspill om tiltak og virkemidler for å opprettholde og forbedre den økologiske tilstanden i skog, både skriftlig til Miljødirektoratet og muntlig til klima- og miljøminister Espen Barth Eide. I dette ble det lagt vekt på viktigheten av å:

- Kartlegge skog som tidligere ikke har vært flatehogd, i løpet kort tid, og sørge for at den økologiske tilstanden i disse områdene blir opprettholdt både på kort og lang sikt
- Få raskt på plass 10 prosent vern av skog, i tråd med Stortingets vedtak, som et ledd i 30 prosentmålet som ligger i den nylige inngåtte naturavtalen

- Sette inn tiltak som stimulerer til vesentlig økt bruk av lukkede hogster, og tiltak som tilrettelegger for dette. Det vil skape mer mangfoldige og robuste skoger i møte med klimaendringene, og vil være positivt både for naturmangfoldet, karbonbinding, friluftslivet og skogbruket
- Sørge for et lovverk som ivaretar balansen mellom naturhensyn og skogbruk i tråd med alvoret i naturkrisen og den økologiske tilstanden i skog, herunder myndighetskontroll, planlegging, krav til vedtak, innsyn, medvirkning og klagerett, i tråd med reguleringer av annen næringsvirksomhet og god forvaltningsskikk
- Gjennomgå alle støtteordninger og fjerne ordninger som har negativ innvirkning på den økologiske tilstanden og i stedet innføre ordninger som bidrar positivt til den økologiske tilstanden

TILSKUDD TIL MANGFOLDS- OG INKLUDERINGSTILTAK

Regjeringens idrettsstrategi «Sterkere tilbake - En mer inkluderende idrett» inneholdt en søknadsbasert tilskuddsordning for mangfolds- og inkluderingsprosjekter. Denne var også åpen for søknader fra friluftslivets organisasjoner. Tilskuddsordningen gjaldt i perioden 2022-2023, og var et spleiselag mellom private stiftelser, spillemidler og midler over statsbudsjettet. Norsk Friluftsliv hadde en plass i innstillingsutvalget. Det ble til sammen delt ut 25 millioner til ulike inkluderings tiltak i friluftslivet. 41 klubber og organisasjoner som er medlem i Norsk Friluftsliv mottok totalt 19 millioner til ulike inkluderingsprosjekter.

Andre politiske saker vi har arbeidet med

BÆREKRAFTIG FRILUFTSLIV

Friluftaktivitet har mange positive effekter, men økt interesse, nye reisevaner og endret bruk av naturen forsterker også presset på både den og klimaet. På mange populære steder har belastningen på natur og lokalsamfunn vært så stor at allemannsretten er truet. Gjennom 2023 engasjerte Norsk Friluftsliv seg for å støtte opp under gode løsninger på dette, blant annet gjennom vår uttalelse til Reisemålsutvalgets rapport «Lev og oppleve – Reisemål for en bærekraftig fremtid». Norsk Friluftsliv støttet utvalgets forslag om en modell som innebærer å etablere en reisemålsledelse som er forankret i kommunene, der disse får ansvaret for den strategiske besøksforvaltningen.

Finansieringen var av utvalget anbefalt å skje gjennom besøksbidrag som hentes inn nasjonalt, men forvaltes lokalt og regionalt.

Dagens friluftsliv medfører også andre utfordringer i et bærekraftperspektiv. Blant annet ligger Norge på verdenstoppen i forbruk, herunder sports- og friluftslivsutstyr. Norsk Friluftsliv inspirerer derfor til et friluftsliv som handler om opplevelse og ikke utstyr, og fremmer nærfriluftsliv og opplevelser som ikke krever store anlegg. Friluftslivsorganisasjonene er også opptatt av å redusere forbruket av friluftslivsutstyr og -klær ved å fremme kvalitetskrav og stimulere til deling og gjenbruk, i tråd med Friluftslivets bærekraftsplakat. Dette ble blant annet gjort i innspill til forslag til lov om bærekraftige produkter og verdikjeder.

ALLEMANNSRETTE

Allemannsretten er en sentral del av den norske kulturen og en forutsetning for friluftslivet slik vi kjenner det. Kunnskap om allemannsretten er viktig for å unngå konflikter og sikre oppslutning om friluftslivet. 85 prosent av befolkningen kjenner til allemannsretten, og 44 prosent mener de har god kjennskap til innholdet i denne.

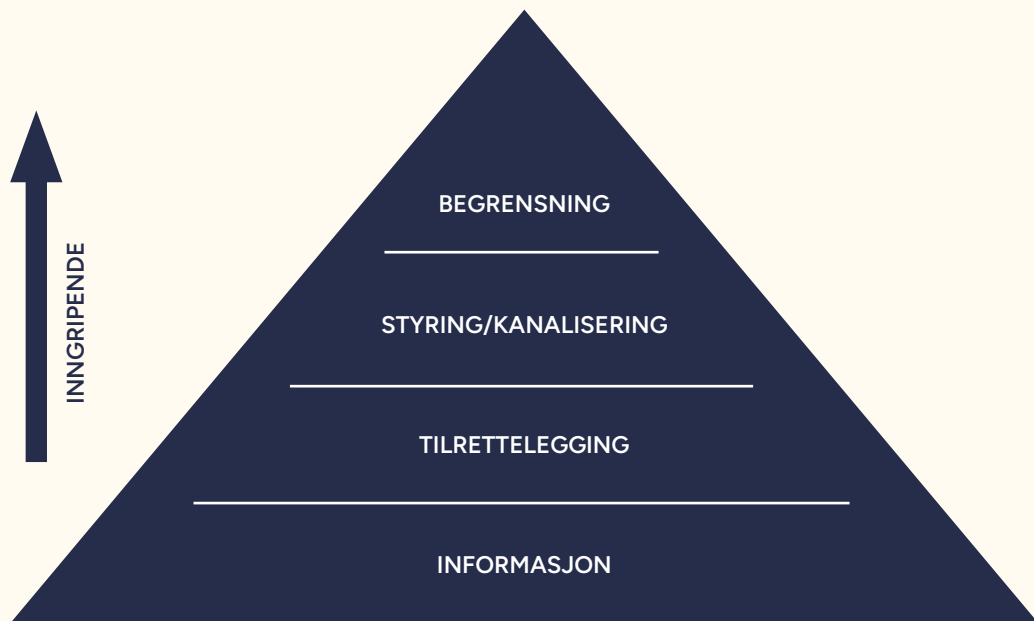
I 2020 ble det igjen fremmet forslag om å innlemme allemannsretten i Grunnloven. Saken er berammet for andregangs behandling i Stortinget 21. mai 2024. Norsk Friluftsliv og friluftslivsorganisasjonene la i 2023 ned betydelig innsats for å sikre nødvendig flertall. Det ble blant annet gjennomført ulike workshops og arbeidsmøter med medlemsorganisasjonene og samarbeidspartnere, og dette var tema på friluftspolitisk samling i forkant av årsmøtet.

NORDKAPP-SAKEN

I 2022 fastslo retten at uteområdet på Nordkapp-platået er å anse som utmark, og at parkeringsplassen på området er å anse som en utfartsparkering, omfattet av § 14 i friluftslivloven. Det innebærer at Scandic må søke kommunen om løyve for å ta inn parkeringsavgift og avgift for å komme inn på Nordkapp-platået. I juni 2023 vedtok Nordkapp kommune en områderegulering for Nordkapp-halvøya, som etter Norsk Friluftsliv oppfatning ivaretar de allmenne friluftslivinteresser i området på en god måte, og er i tråd med dommene fra tingretten og lagmannsretten. Scandic og Rica Eiendom AS klagde imidlertid på vedtaket. Kommunen avviste klagen og sendte den videre til Statsforvalteren i Troms og Finnmark for behandling, og denne ble ikke ferdigbehandlet i 2023. Etter kommunevalget i september ble det usikkert hvordan kommunen vil forholde seg til saken, Norsk Friluftsliv følger saken videre.

Tiltaksmatrise

Matrisen viser Norsk Friluftslivs holdninger til tiltak der naturen er under press pga. høyt besøkspress. Innskrenkninger i allemannsretten skal være siste utvei.

REISEMÅLSUTVALGET

Naturbasert reiseliv er i vekst, og dette kan på mye besøkte steder være utfordrende for natur og lokalsamfunn. Norsk Friluftsliv og medlemsorganisasjonene er bekymret for at dette møtes med innskrenkninger i allemannsretten, i form av besøksbegrensninger eller betalingsordninger som bryter med gratisprinsippet. Denne typen tiltak må være aller siste utvei etter at man har sikret god og relevant informasjon om hvordan man skal vise hensyn, har gjort nødvendig tilrettelegging og etter at det er utarbeidet gode besøksstrategier med kanalisering av trafikk til områder som tåler det.

Høsten 2021 oppnevnte regjeringen Reisemålsutvalget, og i 2023 la de fram sin rapport «Leve og oppleve – Reisemål for en bærekraftig fremtid». Utvalget vurderte regelverk, strukturer og finansieringsmodeller som kan gjøre norsk reiseliv mer bærekraftig, både miljømessig, sosialt og økonomisk. De erkjenner at et stort antall besøkende på enkelte steder fører til utfordringer med slitasje på naturverdier, kulturverdier og lokalsamfunn. Andre utfordringer er finansiering av nødvendige fellesgoder, som toaletter, parkeringsplasser, tilrettelegging, merking og skilting av stier og løyper.

For å møte disse utfordringene, foreslo Reisemålsutvalget en helt ny modell for fellesgodefinansiering, med et nasjonalt besøksbidrag i form av en liten avgift ved innreise til landet. Denne skal forvaltes av fylkeskommunene, og deles ut de kommunene som kan dokumentere klare planer for besøksforvaltningen. En slik løsning vil støtte opp om gratisprinsippet og ivareta allemannsretten. Nå er det opp til Nærings- og fiskeridepartementet å følge opp videre.

NASJONAL GODKJENNINGSORDNING FOR SERTIFISERING AV GUIDER

I 2023 fikk Innovasjon Norge i oppdrag av Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) å utforme et forslag til en nasjonal godkjenningsordning for lokal- og region guider, turledere og fjellførere. Denne skulle utarbeides i samarbeid med friluftslivsorganisasjonene. Initiativet er forankret i Hurdalsplattformen. Norsk Friluftsliv var med i arbeidsgruppa på vegne av våre medlemsorganisasjoner. Det ble i 2023 gjennomført seks møter, der vi videreformidlet at de frivillige friluftslivsorganisasjonene ikke ønsker å bli omfattet av en slik ordning. I desember oversendte Innovasjon Norge et konkret forslag til NFD. Saken vil følges opp i 2024.

Foto: Paulina Cervenkova

MER FYSISK AKTIVITET I SKOLER OG BARNEHAGER

Det er grundig dokumentert at fysisk aktivitet har en positiv effekt på både læring, helse og det sosiale læringsmiljøet i klassen. Norsk Friluftsliv har derfor i flere år arbeidet for en ordning med en times daglig fysisk aktivitet i skolen. I Hurdalsplattformen uttrykte regjeringen at de ønsker å innføre dette gradvis, men de har foreløpig ikke iverksatt noen tiltak for å starte innfasingen.

Midlene til Friluftsliv i skolen ble videreført i statsbudsjettet, men er fra 2023 innlemmet i Norsk Friluftslivs ordinære drift. Dette arbeidet er nærmere beskrevet senere i rapporten.

FRILUFTSLIVSORGANISASJONER SOM VIKTIGE TILRETTELEGGERE FOR INKLUDERING

Norsk Friluftsliv har arbeidet politisk for et trygt og mangfoldig friluftsliv for alle. Friluftslivsaktivitet skal være like tilgjengelig for alle, uavhengig av økonomi, kulturell bakgrunn og funksjonsevne. De økende sosioøkonomiske forskjellene i deltagelse i friluftslivet er bekymringsverdige. Norsk Friluftsliv har i en rekke politiske møter, samtaler og innspill tatt opp dette, og forklart hvordan organisasjonene kan bidra til sosial utjevning.

Friluftslivsaktiviteter bidrar til mestring, læring og viktige fellesskap for barn og unge, på lik linje med

andre fritidsaktiviteter. I 2023 initierte regjeringen arbeidet en handlingsplan for deltakelse i kultur-, idrett og friluftslivsaktiviteter. Planen skal legges frem våren 2024. Norsk Friluftsliv har vært tett koblet på dette arbeidet, både gjennom innspillmøter i regi av Kultur- og likestillingsdepartementet, gjennom Samarbeidsgruppen for Fritidserklæringen, og gjennom eget muntlig og skriftlig innspill til handlingsplanen. Norsk Friluftsliv har i dette arbeidet søkt å synliggjøre og styrke friluftslivsorganisasjonenes rolle som viktige bidragsytere til demokratiet, aktivitetstilbydere og tilretteleggere for barn og unges fritidsdeltakelse. Vi er takknemlige for innsatsen våre medlemsorganisasjoner legger ned på dette området.

I 2023 lanserte regjeringen også et nytt samfunnsoppdrag om inkludering med et tidsperspektiv på 10 år, som skal starte i 2024. Frivillighet er en av tre grunnleggende arenaer for inkludering og for å forhindre utenforskap, ved siden av skole og arbeid. Norsk Friluftsliv har både gitt skriftlig innspill og deltatt på innspillmøte i regi av Forskningsrådet, for å løfte friluftslivets verdi og organisasjonenes rolle som tilretteleggere for innenforskap.

I statsbudsjettet for 2023 var midlene til prosjektet Inkludering og Mangfold videreført. Dette arbeidet er nærmere beskrevet senere i rapporten.

HØRINGSUTTALELSER

Norsk Friluftsliv skriver hvert år en rekke høringsuttalelser, og vi prioriterer spesielt saker av nasjonal interesse og betydning. Uttalelser sendes både fra Norsk Friluftsliv alene, og i samarbeid med andre organisasjoner. Viktige samarbeidspartnere er blant andre Friluftsrådernes Landsforbund, SABIMA, Samarbeidsrådet for naturvernsaker (SRN), samarbeid og vannforvaltningsarbeidet og Naturvernforbundet.

Saker av regional eller lokal interesse videresendes normalt til samarbeidsorganet Forum for natur og friluftsliv (FNF), slik at det kan utarbeides lokale og regionale hørings svar. Ved lokale saker av prinsipiell karakter, eller som har stor nasjonal interesse, hender det at Norsk Friluftsliv også avgir hørings svar.

Samarbeid

FORUM FOR NATUR OG FRILUFTSLIV (FNF)

FNF er et samarbeidsforum mellom natur- og friluftslivsorganisasjonene i fylkene. Formålet er å fremme og styrke organisasjonenes arbeid med saker som berører natur- og friluftslivsinteressene i de enkelte fylkene. FNF er en viktig møteplass for organisasjonene på fylkesnivå, der saker av felles interesse diskuteres, og saker prioriteres. Samarbeidet i FNF drives av fylkeskoordinatorer med god faglig kompetanse.

Naturen er under et stadig økende press i hele Norge. For Norsk Friluftsliv er FNF en viktig samarbeidspartner og aktør i saker som berører natur og friluftsliv. FNF opplever en stadig økende mengde saker.

Nasjonalt ledes FNF av et styre som består av Norsk Friluftsliv, Norges Naturvernforbund, Den Norske Turistforening, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Friluftsrådernes Landsforbund og én representant oppnevnt av de ansatte. I tillegg roterer, for to år av gangen, en styreplass blant Norsk Friluftslivs medlemsorganisasjoner som ikke har fast plass i styret. I 2023 overtok Norges speiderforbund denne plassen etter Norges Padleforbund. Daglig leder for FNF sitter i kontorfellesskap med Norsk Friluftslivs administrasjon.

STYRKING AV SAMARBEIDET MED KOMMUNENE

Både friluftslivsorganisasjonene og regionale og kommunale myndigheter uttrykker at friluftslivsorganisasjonene er for svakt til stede. Det er nedsatt en arbeidsgruppe i Norsk Friluftsliv som skal se nærmere på hvordan vi kan styrke friluftslivsorganisasjonenes lokale tilstedeværelse.

I 2023 er følgende høringsinnspill avgitt:

06.01.2023	Felles uttalelse om tildelingskriterier for havvind, Utsira Nord
06.01.2023	Felles uttalelse om tildelingskriterier for havvind, Sørlige Nordsjø II
10.01.2023	Innspill til gjennomgang av spillemiddelordningen for anlegg til idrett og fysisk aktivitet.
12.01.2023	Innspill Representantforslag om frivillighet
12.01.2023	Høring – Opprettelse av Østmarka nasjonalpark
0.01.2023	2 Innspill om tiltak og virkemidler for å opprettholde og forbedre økologisk tilstand i skog
31.01.2023	Innspill til representantforslag om et arealnøytralt Norge
02.05.2023	Høring – NOU 2023:3 Mer av alt – raskere
09.05.2023	Innspill til endringer i energiloven og plan- og bygningsloven
12.05.2023	Innspill til KLD om nasjonal oppfølging av naturavtalen
22.03.2023	Fellesbrev til Arbeiderpartiet om vassdragsvern
27.02.2023	Forslag til endringer i energiloven og plan- og bygningsloven
29.04.2023	Innspill til høring om folkehelsemeldingen
07.02.2023	Innspill til stormøte om sirkulærøkonomi
28.09.2023	Høring Ny lov om bærekraftige produkter og verdikjeder
29.06.2023	Høringsuttalelse til NOU 2023:10 Leve og oppleve – Reisemål for en bærekraftig fremtid
08.09.2023	Fellesuttalelse Davvi vindkraftverk
29.09.2023	Høringsuttalelse til NOU 2023:9 Generalistkommunesystemet
06.10.2023	Høringsuttalelse til forskrift om tilskudd til friluftaktivitet
13.10.2023	Felles høringsuttalelse – regulering av innsyn i havvindsøknader
16.10.2023	Innspill til forsknings- og innovasjonsstrategi for reiselivet
18.10.2023	Innspill til budsjettforslag for 2024 – Energi- og miljøkomiteen
20.10.2023	Innspill til budsjettforslag for 2024 – Kommunal- og forvaltningskomiteen
20.10.2023	Representantforslag om strandsone for alle og styrking av allemannsretten
30.11.2023	Statsbudsjett 2025 – Innspill til Helse- og omsorgsdepartementet
30.11.2023	Statsbudsjett 2025 – Innspill til Kunnskapsdepartementet
30.11.2023	Statsbudsjett 2025 – Innspill til Kommunal- og distriktsdepartementet
30.11.2023	Statsbudsjett 2025 – Innspill til Kulturdepartementet
30.11.2023	Statsbudsjett 2025 – Innspill til Klima- og miljødepartementet
20.12.2023	Skriftlig innspill til Handlingsplan for deltakelse

Høsten 2019 ble Norges første aktivitetsråd etablert i Fredrikstad, som et pilotprosjekt i samarbeid mellom Norsk Friluftsliv og Tverga. De første to årene ble dette driftet som et spleiselag mellom initiativtakerne. I 2021 fikk aktivitetsrådet økt driftsstøtte fra kommunen, og støtten ble videreført i 2022. Rådet var da en selvstendig organisasjon med et lokalt sammensatt styre.

I november 2022 ble det klart at Fredrikstad kommune ikke videreførte tilskuddet i 2023. Med dette som bakgrunn, ble det startet opp et evalueringsarbeid både av aktivitetsrådet i Fredrikstad og av piloten Drammen Friluftslivforum. Resultatene skulle foreligget i mai 2023, men er utsatt til mars 2024. Evalueringene vil gi viktig innsikt i hvordan friluftslivsorganisasjonene best kan være representert lokalt.

NORDISK SAMARBEID

Samarbeidet i nettverket av nordiske paraplyorganisasjoner for friluftsliv, Nordic Outdoor Network (NON), ble videreført i 2023. Gjennom dette samarbeidet skjer det verdifull kompetanseoverføring. Det ble i 2023 avholdt to møter i nettverket, ett digitalt og ett i Stockholm. En viktig sak de siste årene har vært arbeidet med en felles Nordisk Handlingsplan for friluftsliv. Saken har blitt enstemmig vedtatt to ganger av Nordisk råd, sist i oktober 2023. I desember sendte landene i nettverket brev til sine samarbeidsministere for å få fortgang i arbeidet.

I 2023 deltok Norsk Friluftsliv på årsmøtene til Dansk Friluftsråd og Svenskt Friluftsliv. Sistnevnte var også gjest på Norsk Friluftslivs årsmøte i mai. Det ble også gjennomført Nordisk natt i naturen, med finansiering fra EU og Sport Pluss.

FRILUFTSPOLITISK FORUM

Forumet har som formål å samordne og prioritere saker i forbindelse med budsjettøringer og andre aktuelle politiske saker. I 2023 hadde forumet en koordinerende rolle i forbindelse med budsjettet for 2024 og i prioriteringer i budsjettinnspillene for 2025. Andre saker som ble diskutert i forumet var blant annet: Allemannsretten inn i Grunnloven, ny handlingsplan for friluftsliv, aktivitetsråd og regjeringens arbeid med guidesertifisering. Forumet er sammensatt av ansatte i organisasjonene som ønsker å bidra, eller få innsyn, i arbeid med politisk påvirkning. Det er enighet i forumet om at økonomiske rammevilkår for organisasjonene, samt arbeid med Friluftslivets år, bør prioriteres høyt i budsjettet for 2025.

Budsjettinnspill for 2025 ble sendt til Klima- og miljødepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kultur-

og likestillingsdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet.

SIKKERHETSUTVALGET

Det har vært mindre aktivitet i sikkerhetsutvalget i 2023. Bakgrunnen har vært pågående saker i rettsapparatet som utvalget ventet på, og deretter bytte av kontaktpersoner i flere av organisasjonene. Arbeidet vil tas opp igjen i 2024.

Foto: Paulina Cervenka

Konferanser, seminarer og foredrag

FRILUFTPOLITISK SAMLING

I forkant av årsmøtet den 4. mai var det friluftspolitisk samling med temaet allemannsretten. Seminaret tok blant annet opp problemstillingene allemannsretten og naturbasert reiseliv samt utvikling av nasjonal guidesertifisering. Vi hadde også besøk av representanter fra Færøyene som belyste temaet: Hvordan drive friluftsliv uten allemannsretten? I tillegg ble det gjennomført gruppearbeid om hva organisasjonene kunne bidra med i arbeidet med å få allemannsretten grunnlovsfestet.

FAGDAG OM MANGFOLD

I november inviterte Norsk Friluftsliv alle medlemsorganisasjonene til en fagdag med fokus på oss selv som organisasjoner. Temaet var mangfold. Dette var den første fagdagen av sitt slag, med mål om å etablere en felles forståelse og forankring av begrepet mangfold, samt å utforske hvordan vi kan sikre dette i organisasjonene gjennom våre roller som ledere, kommunikasjonsansvarlige og rekrutteringsansvarlige.

I 2023 arrangerte vi vår første fagdag om mangfold i egne medlemsorganisasjoner.

WEBINARER: FORUM FOR JUSS OG AREALPOLITIKK

Forum for juss og arealpolitikk er et samarbeid mellom natur- og friluftslivsorganisasjonene og juristene Fredrik Holth og Nikolai Winge.

Forumet fungerer som en digital plattform der organisasjonene kan diskutere arealsaker og identifisere felles temaer de ønsker å fremme, både juridisk og politisk. Norsk Friluftsliv var også i 2023 aktive i driften av forumet. Blant temaene som ble diskutert var: Myras rettssikkerhet, miljøkriminalitet, kommunenes arealdel, hvordan sikre naturens rettsvern gjennom naturavtalen og akvakultur til sjøs og miljøkrav. I tillegg arrangerte forumet to åpne webinarer, primært rettet mot kommunene: Et webinar om hyttebygging og et som hadde tema: "Hvordan oppnå en mer bærekraftig forvaltning i din kommune?".

INNLEGG OG FOREDRAG

Norsk Friluftsliv blir regelmessig forespurt om å holde innlegg på ulike konferanser og samlinger. Dette gir mulighet for kontakt med mange ulike grupper, og var høyt prioritert også i 2023.

ARENDALSUKA

Arendalsuka er en viktig politisk møteplass, og i 2023 bidro Norsk Friluftsliv til programmet med to arrangementer der vi satte naturen på dagsordenen. På det ene offentliggjorde vi «Rødlista for truede naturopplevelser» og presenterte tiltak for å redde disse, i samarbeid med WWF og DNT. Vi hadde også visning av Margreth Olins film «Fedrelandet» etterfulgt av politisk debatt mellom Norsk Friluftsliv, Natur og ungdom, Bondelaget og klima- og miljøminister Espen Barth Eide.

Foto: Paulina Cervenka

Informasjons- og inspirasjonsarbeid

Informasjonskampanje om allemanspliktene

Allemansretten er en forutsetning for friluftslivet i Norge, og det er viktig at befolkningen også kjenner til pliktene som følger med. For å øke kunnskapen om dette bevilget Miljødirektoratet også i 2023 midler til en informasjonskampanje i regi av Norsk Friluftsliv.

Kampanjen handlet om hva allemansretten gir oss lov til, og hvilke plikter som følger med, og hadde også som mål å inspirere flere til å sette pris på allemansretten.

Med årets kampanje ønsket vi å nå ut til unge, og engasjerte derfor to unge gutter som studerer friluftsliv på Norges Idrettshøgskole. Deres oppdrag var å lære seg mer om allemansretten og -pliktene, samtidig som de formidlet dette gjennom Norsk Friluftslivs TikTok-kanal. Med

Friluftslivets uke har blitt markert årlig siden 1993, fra første helg i september.

18 videoer nådde kampanjen på TikTok ut til 840 000 unike brukere, og fikk totalt 9,4 millioner annonsevisninger.

Gjennom andre kanaler ble det frontet innhold og budskap som skulle få folk til å sette pris på allemannsretten, og det ble gjennomført en stor fotokonkurransen med taggen #takkaAllemannsretten. Det ble også gjenbrukt videoer om allemannsp- liktene med Bjørn Sundquist i hovedrollen, samt en animasjonsfilm om allemannsretten på syv ulike språk.

I Meta (Facebook og Instagram) var det videoene med Bjørn Sundquist, kuvettreglene og en illustrert oversikt over hvor lang tid det tar å bryte ned ulikt søppel i naturen, som slo best an.

Totalt nådde informasjonskampanjen om alle- mannsretten ut til nærmere 3,2 unike brukere.

Friluftslivets uke 2023

Friluftslivets uke har blitt markert årlig siden 1993, fra første helg i september. I Friluftslivets uke inviteres hele Norge med ut i naturen. Over hele landet kan man delta på aktiviteter i regi av lag og foreninger, organisasjoner, friluftsråd og kommuner. Uka starter med at hele Norge inviteres til å sove ute under Natt i Naturen, og avsluttes med Tur med mening.

Uka har som mål å få flere ut i naturen. Norsk Friluftsliv markedsfører uka, og våre 18 medlemmer, friluftsråd, kommuner, lag og foreninger står for aktivitetene. I 2023 var det 1100 arrangementer i kalenderen på fuke.no.

Friluftslivets Uke 2023 fant sted 2.- 10. september, og ble offisielt åpnet av kultur- og likestillings- minister Lubna Jaffery (AP) under Friluftslivets dag på Sognsvann søndag 3. september. Der fikk statsråden møte 20 ulike organisasjoner, som stod

for en rekke ulike aktiviteter for de til sammen 6000 besøkende barn og voksne. Samme dag var det Kom deg ut-dagen i regi av DNT og Soppens dag i regi av Norges sopp- og nytte- vekstforbund mange steder landet over.

Søndag 10. september ble det også arrangert Friluftslivets dag på Skullerud, i regi av Skifore- ningen og i samarbeid med fem andre organisa- sjoner. Her var det rundt 2000 besøkende, som fikk prøve alt fra spikking til natursti.

Sammenlignet med fjoråret var det en nedgang av aktiviteter under Friluftslivets uke, fra rundt 1400 i 2022 til 1100 i 2023. Dette kan skyldes at 2022 var Frivillighetens år, noe som ga ekstra mye aktivitet, samt at de frivillige friluftslivs- organisasjonene fortsatt sliter etter pandemien.

Markedsføringskampanjen for Friluftslivets uke i sosiale medier i 2023 hadde som hovedmål å nå ut til småbarnsfamilier. I Meta (Facebook og Instagram) og Snapchat fikk den til sammen over fire millioner visninger, og nådde nærmere en halv million mennesker. Ellers ble uken synlig- gjort gjennom bannere på Karl Johan, bruk av mikroinfluensere, og nasjonale og fylkesvise pressemeldinger og medieinnvalg.

Friluftslivets uke vekker hvert år stor medie- oppmerksomhet. Både TV2 Nyhetskanalen og Aftenposten dekket i 2023 åpningen av uka på Sognsvann, og totalt hadde uka 217 omtaler i media, både nasjonalt og lokalt i presse, radio og TV.

Befolkningens kjennskap til Friluftslivets uke har ligget stabilt høyt over flere år. En undersøkelse fra september 2023 viste at 25 prosent har hørt om Friluftslivets uke.

I 2023 startet Norsk Friluftsliv et arbeid med nye nettsider. Dette arbeidet fortsetter i 2024, og inkluderer også en oppgradering av sidene til Friluftslivets uke og aktivitetskalenderen.

Norsk Friluftslivs
ambassadør,
Adriana Finstad.
Foto: Adriana Finstad

NATT I NATUREN OG

NORDISK NATT I NATUREN

Friluftslivets uke åpnet, som vanlig, med Natt i Naturen over hele landet. Også i 2023, samarbeidet Norsk Friluftsliv med paraplyorganisasjonene i Sverige, Danmark og Finland om Nordisk Natt i Naturen. Ifølge Ipsos deltok 283 000 nordmenn over 18 år på Natt i Naturen i 2023.

TURMAT FRA HELE VERDEN-DAGEN

Nytt av året var en egen markeringsdag vi har kalt «Turmat fra hele verden-dagen». Målet med dagen er å inspirere folk til å komme seg ut på tur og nyte mat fra ulike kulturer, gjerne sammen med andre. Målgruppen er både enkeltpersoner, skoler, barnehager og våre organisasjoner. Gjennom prosjektet Turmat fra hele verden delte Norsk Friluftsliv ut stimuleringsmidler til medlemsorganisasjoner som hadde arrangementer i forbindelse med dagen.

TUR MED MENING

I 2023 videreførte vi også den nasjonale rydde-kampanjen Tur med mening, i samarbeid med Hold Norge Rent og Strandryddeuka. Tur med mening går fra fredag til søndag, og er en oppfordring om å gå seg en tur, ta med en pose og plukke søppelet man kommer over, enten man er på nærtur eller langtur.

Her er den rangerte lista folket stemte fram:

1. Fugleliv og naturlyder
2. Frodig flora og et yrende dyreliv
3. Urørt natur
4. Levende hav og fjorder
5. Nærnatur
6. Gammelskog
7. Kyst og strandsone
8. Høsting på naturens premisser
9. Stillhet og mørke
10. Skigåing, årstider og snørike vintre

VI HAR INGEN NATUR Å MISTE

I forbindelse med lokal- og fylkestingsvalget i 2023 gjennomførte Norsk Friluftsliv en egen kampanje om nedbygging av natur og hva dette innebærer for friluftslivet. Kampanjen hadde slagordet «Vi har ingen naTur å miste», og budskapet ble spredt gjennom annonsering i sosiale medier, mediearbeid inkludert leserinnlegg på NRK Ytring publisert på selve valgdagen, pressemeldinger og et stort webinar om hyttebygging. Sentralt i kampanjen var flere Ipsosundersøkelser om nordmenns syn på nedbygging av natur, samt illustrasjoner og videoer som forklarte hvorfor dette er et problem. I sosiale medier bestod kampanjen av 33 innlegg og nådde ut til 1,2 millioner mennesker.

Rødlista for truede naturopplevelser

Rødlista for truede naturopplevelser ble gjennomført første gang i 2019. I 2023 ble kåringen gjennomført på nytt, denne gang i samarbeid med WWF og DNT. En stor nasjonal kampanje resulterte i over 1500 nominasjoner fra folk over hele Norge, og mye medieoppmerksomhet. Juryen, ledet av Dag O. Hessen, plukket ut ti opplevelser som det norske folk skulle stemme på, for å finne ut hva folk er aller mest redd for å miste. Lista og de politiske løsningene for å redde naturopplevelsene, ble presentert på et eget arrangement under Arendalsuka, som en del av oppkjøringen til lokal- og fylkestingsvalget i 2023.

Juryen for Rødlista for truede naturopplevelser besto av: Stine Schultz Heireng, forfatter og generalsekretær i Norges Speiderforbund, Mani Hussaini, stortingsrepresentant og friluftsentusiast, Pia Ve Dahlen, marinbiolog, forfatter og foredragsholder, Jens Kvernmo, friluftsmann, forfatter og eventyrer, og ble ledet av Dag O. Hessen, biolog og professor.

Media

I 2023 var Norsk Friluftsliv omtalt 1020 ganger i mediene. Lokalmediene dominerte omtalen, mens rundt 25 prosent kom fra nasjonale eller regionale kilder. Vår viktigste rolle i media er å representere natur- og friluftssinteressene, samtidig som vi fungerer som inspirator og kunnskapsformidler.

Det er økende nasjonal medieinteresse for å omtale tap av natur, og hvilke konsekvenser det får for folk. I 2023 var dette et prioritert satsingsområde innen Norsk Friluftslivs mediearbeid. Vi jobbet aktivt med dette både gjennom vår egen kampanje om nedbygging av natur, og sammen med WWF og DNT, med lanseringen av Rødlista for truede naturopplevelser.

Blant andre temaer der vi tok en synlig rolle i mediene dette året, var bærekraftig forbruk av turutstyr, engasjement i Nettverk for en levende Oslofjord, informasjon om bålregler, kuvett og sporløs ferdsel i naturen.

Norsk Friluftslivs medieomtale i 2023:

- Vi sendte ut 19 nasjonale pressemeldinger gjennom året
- Vi var avsender av 13 kronikker og leserinnlegg i både nasjonale og lokale medier gjennom året, enten alene eller sammen med andre
- Den mest omtalte saken var opphevingen av bålforbudet, der vårt utspill ga hele 97 omtaler
- En av ti medieomtaler er et resultat av våre egne Ipsos-undersøkelser
- Ordet «allemannsretten» er nevnt i en av ti medieomtaler

SOSIALE MEDIER

Norsk Friluftsliv fortsatte veksten i sosiale medier, og hadde ved årsskiftet over 98 000 følgere på Facebook og over 95 000 følgere på Instagram. I tillegg er vi til stede på YouTube og aktive på LinkedIn og TikTok. Organisk og betalt nådde Norsk Friluftsliv 15 millioner på Meta og over 52 000 på LinkedIn i 2023. TikTok-kontoen har hatt over 8,9 millioner visninger på innholdet siden oppstart med allemannsretten-kampanjen 1. juni 2023.

Analyser og undersøkelser

Også i 2023 gjennomførte Norsk Friluftsliv en rekke undersøkelser og analyser, som fikk mye oppmerksomhet. Disse bidrar til faktabasert formidling, styrker kunnskapsgrunnlaget for å

fremme friluftslivsaktivitet i befolkningen, og blir aktivt benyttet i omfattende politisk arbeid i kontakt med partiene på Stortinget.

Ved å stille samme spørsmål over flere år, får vi kunnskap om hvordan deltakelse i friluftslivsaktivitet, og holdninger til friluftspolitiske spørsmål, endrer seg over tid. Undersøkelsene bidrar også til å sette en rekke aktuelle friluftslivspolitiske saker på dagsorden, både politisk og i media. Vi gjennomfører også undersøkelser i etterkant av kampanjer for å måle effekten av arbeidet vårt og avdekke hvor det er forbedringspotensial.

UNDERSØKELSER I 2023:

- Måling av holdninger og kunnskap om aktuelle spørsmål og kampanjer, samt deltakelse i aktiviteter ved hjelp av 20 spørsmål i Ipsos månedlige omnibus-undersøkelser. (Se egen ramme)
- En egen undersøkelse om folks holdninger til, og erfaring med, nedbygging av natur og friluftslivsområder, og betydning av partienes politikk på natur og friluftsliv ved kommunevalget.
- Natur- og miljøbarometeret 2023, i samarbeid med Miljødirektoratet, Statskog og Norges Jeger- og Fiskerforbund. Barometeret har vært gjennomført jevnlig siden 2001. Det gir verdifull kunnskap om folks bruk av naturen og holdninger til naturforvaltning, rovdyr, jakt, fiske og skogbruk, over tid.

Vi har arbeidet systematisk for å bedre og tilgjengeliggjøre kunnskapen om friluftsliv for å fremme aktivitet i befolkningen.

Ipsos-undersøkelser i 2023

Norsk Friluftsliv stilte i 2023 til sammen 20 enkeltspørsmål gjennom Ipsos. Vi kartla blant annet nordmenns holdninger til ulike friluftsliv- og naturspørsmål, hvor god kjennskap de har til allemannsretten og dens plikter, deltakelse på Friluftslivets uke og de tilhørende aktivitetene, og deltakelse i ulike friluftslivsaktiviteter.

HER ER NOEN AV DE VIKTIGSTE FUNNENE:

FLERE ENN FØR MENER DET BYGGES NED FOR MYE NATUR I NORGE

Før hadde Norge flere store områder med inngrepsfri natur, men slike blir det stadig færre av. Andelen nordmenn som mener det tillates for mye utbygging i naturen har økt de siste to årene, fra 41 prosent i 2021 til 50 prosent i 2023. Kvinner er mest negative til dagens utbyggingsnivå. 56 prosent av norske kvinner mener at det bygges for mye i naturen, mens andelen menn som svarer det samme ligger på 45 prosent.

EN AV TRE UNGE ISBADET I VINTER

Mange tok seg en dukkert i sjøen i vinter, og de yngste er de aller ivrigste isbaderne. Hele 13 prosent av nordmenn oppga i april 2023 at de hadde badet ute minst en gang i løpet av vinteren. Blant de mellom 18 og 29, svarte hele 34 prosent at de hadde tatt seg en kald dukkert. Etter hva vi kjenner til, var 2022 første gang det ble målt hvor mange som driver med vinterbading i Norge. I en lignende undersøkelse, også initiert av Norsk Friluftsliv, svarte da 12 prosent at de hadde gjort dette.

EN AV TI PLUKKET NYTTEVEKSTER I SOMMER – LIKE MANGE PLUKKET SOPP

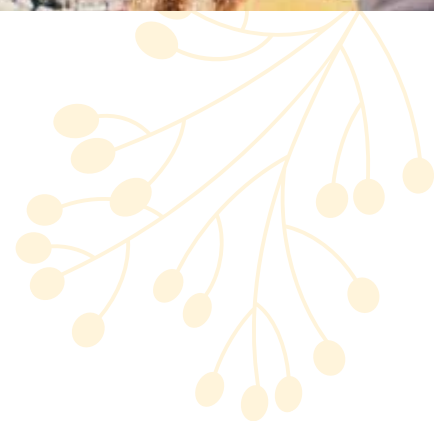
Høsting er populært om dagen, og det er ikke bare bær og sopp vi plukker. I løpet av sommeren 2023 plukket hele en av ti nordmenn nyttevekster, slik som urter og spiselige blomster. Like mange oppga at de hadde plukket sopp, mens hele 45 prosent hadde vært ute på bærtur minst en gang. Interessen for nyttevekster er omtrent like stor i alle aldersgrupper. Blant unge mellom 18 og 29 oppgir hele 13 prosent at de har høstet slike i løpet av sommeren.

FLERTALLET MENER ALLEMANNSRETTEEN BØR INN I GRUNNLOVEN

Allemannsretten er en grunnleggende forutsetning for det norske friluftslivet, men er i dag ikke en del av grunnloven. På spørsmål om de mener allemannsretten er så viktig at den bør inn i grunnloven, svarer 40 prosent at de er helt enige og 28 prosent at de er delvis enige i dette. En relativt stor andel, 19 prosent, er verken enige eller uenige. Hele 90 prosent mener at allemannsretten er en viktig rettighet som vi må ta vare på for kommende generasjoner. Det er også interessant at hele 44 prosent tror at den allerede er en del av grunnloven.

GÅTURER ER DEN AKTIVITETEN SOM FRISTER INAKTIVE MEST

En undersøkelse fra september viste at halvparten av de som i dag er definert som inaktive, kunne tenke seg å begynne med regelmessig fysisk aktivitet. Gåturer i naturen skilte seg klart ut som den aktiviteten flest kunne tenke seg å drive med. Hele 85 prosent av de inaktive svarte at de kunne tenke seg å begynne med dette. Den nest mest populære aktiviteten var hjemmetrening innendørs, en aktivitet som fristet 57 prosent av de spurte.

Mangfold og inkludering

Med en visjon om «Friluftsglede for flere – oftere» forplikter vi oss til å være dynamiske og kontinuerlig vurdere hvordan vi kan bidra til at flere får ta del i friluftslivsfellesskapet og får glede av våre medlemsorganisasjoner. Dette gjelder både gjennom aktiviteter, frivillig engasjement og som arbeidsplass. Friluftslivet er vår største inkluderings-

arena, og en viktig og tilgjengelig kilde til fysisk og psykisk helse. Norsk Friluftsliv erkjenner at de av oss som deltar i friluftslivet og i våre medlemsorganisasjoner ikke gjenspeiler dagens befolknings-sammensetning i stor nok grad. Derfor har Norsk Friluftsliv siden 2016 hatt en egen satsning på inkludering, som er under stadig utvikling.

Foto: Paulina Cervenka

Målet er å jobbe sammen med våre medlemsorganisasjoner for å sikre et mangfoldig friluftsliv for alle, uavhengig av økonomi, kulturell bakgrunn eller funksjonsevne. Norsk Friluftslivs viktigste oppgave er å være et kontaktpunkt og en møteplass for mangfold og inkludering. Vi ønsker å lære av, fremme og støtte opp under mangfold og inkluderingsarbeidet som pågår i våre medlemsorganisasjoner, og tilby arenaer for inspirasjon, kompetanseheving og erfaringsdeling både når det gjelder aktivitetstilbud og organisasjonsutvikling.

Friluftslivsorganisasjonene har kommet langt i arbeidet med mangfold og inkludering. Vi får stadig flere erfaringer og ny kunnskap om hvordan vi kan drive dette framover, både hver for oss og i fellesskap. Samtidig gjenstår det et stykke arbeid for å bevege enkeltstående satsninger til å bli fast forankret i organisasjonene våre. Norsk Friluftsliv ser at det fremdeles er behov for bevisstgjøring og holdningsarbeid internt når det gjelder inkludering, både på lokalt og nasjonalt nivå.

MANGFOLD I ORGANISASJONER

Som tidligere nevnt, arrangerte Norsk Friluftsliv i 2023 for første gang en fagdag om mangfold i egne rekker for alle våre medlemsorganisasjoner. Deltakerne meldte tilbake om positive erfaringer med selv å bli utfordret, at temaene opplevdes som relevante og at det var nyttig å dele erfaringer på tvers av organisasjonene. Deltakerne beskrev at dagen «fjernet noen bremses og usikkerheter vi har på hva mangfold er, og hvordan jobbe med mangfold» og bidro til en forståelse for at «mangfold ikke bare er ett prosjekt eller én avdeling, men noe som må gjennomsyre alt». Fagdagen var en god læringsarena både for Norsk Friluftsliv og medlemsorganisasjonene, og vi tar med oss både interessen og engasjementet videre.

TILGJENGELIGGJØRING AV FRILUFTSLIVET FOR FLERE

Været i Norge varierer mye etter årstidene og hvor man er i landet, og kunnskap om klær og sko er ofte første hinder for å komme seg ut. I 2023 utviklet derfor Norsk Friluftsliv en ny klesplakat med formål om å gi kompetanse om egnet bekledning til ulike værtypene, som vi håper kan fungere som en sjekklister for hva man bør ha på seg ute.

Klesplakaten viser universelle prinsipper for bekledning, med mål om at flere får gode opplevelser i nærnaturen uavhengig av tidligere erfaring, eller foreldres eller egen bakgrunn. Plakaten bidrar også med språkopplæring og kulturkompetanse. Den er utviklet etter gode innspill fra og for medlemsorganisasjoner, skoler, barnehager, voksenopplæringen og andre relevante organisasjoner. Den distribueres gratis i både digitalt og fysisk format.

Norsk Friluftsliv har også jobbet med å formidle kunnskap om inkludering og friluftsliv gjennom foredrag, på Norsk Friluftslivs digitale plattformer og gjennom tilgjengelige brosjyrer, faktaark og plakater. Faktaarkene om Friluftsliv og helse, som opprinnelig ble utviklet i 2019, er like relevante som tidligere og spesielt i voksenopplæringen og kommunens førstelinjetjenester. Alt kan fås tilsendt gratis eller lastes ned – på totalt 17 språk.

Norsk Friluftsliv arbeider for mer forskning på forholdet til, og deltakelse i, friluftsliv og frivillige friluftslivsorganisasjoner. I forbindelse med innspillene til og arbeidet med Handlingsplan for deltakelse i kultur, idrett- og friluftslivsaktiviteter for barn og unge, har det også kommet fram at det er nødvendig med mer forskning nettopp på deltakelse i friluftsliv. Dette tar vi med oss videre.

SAMARBEID OM INKLUDERING I FRILUFTSLIVET

Deltakelse i ulike nettverk bidrar til samarbeid, informasjonsdeling og viktig erfaringsutveksling. Nettverk åpner for å bli bedre kjent med eksisterende målgrupper og lære nye relevante grupper bedre å kjenne for å styrke friluftslivet som inkluderingsarena for flere. Informasjon og læring fra organisasjoner og målgrupper gjennom nettverk, samarbeid og deltakelse på møter og andre fellesarenaer, er viktig for å legge gode planer for videre arbeid. Samtidig åpner kontakten for at vi får kommunisert relevant informasjon ut til relevante målgrupper på en effektiv måte, og synliggjør friluftslivet som en viktig inkluderingsarena.

FORUM FOR MANGFOLD OG INKLUDERING

Norsk Friluftsliv har i 2023 videreført Forum for Mangfold og inkludering. Forumet er en viktig møteplass både for medlemsorganisasjonene og andre organisasjoner som bruker naturen som inkluderingsarena. Møtene bidrar til å øke kunnskapen om mangfold og inkludering, gir nyttig erfaringsdeling på tvers av organisasjoner og hjelper Norsk Friluftsliv med å avdekke behov og ønsker. I 2023 har det vært arrangert fire forumsmøter.

RÅDGIVENDE GRUPPE

Norsk Friluftsliv har en rådgivende gruppe, som består av personer med ulik minoritets- og innvandringsbakgrunn. Medlemmene i gruppen er ikke nødvendigvis eksperter på friluftsliv, men eksperter på seg selv. Gruppen har gitt viktige innspill til Norsk Friluftsliv og medlemsorganisasjonenes arbeid, spesielt knyttet til utvikling av relevant informasjon. Erfaringer og innspill fra møtene trekkes inn i øvrige nettverk og forum.

TURMAT FRA HELE VERDEN

Turmat fra hele verden er et verktøy for å inkludere flere i friluftslivet. Inkluderingsverktøyet skal legge til rette for å bygge bro mellom internasjonal matkultur og norsk turkultur. Alle som ønsker å bruke naturen som inkluderingsarena kan ta verktøyet i bruk. Norsk Friluftsliv ønsker at flere organisasjoner skal dra nytte av verktøyet for å inkludere flere i sine aktiviteter og organisasjoner, særlig de av oss med flerkulturell bakgrunn som ikke allerede bruker naturen. Samtidig bidrar også verktøyet til å gjøre friluftslivet mer mangfoldig og attraktivt for mulige nye grupper.

Viktige nettverk for mangfold

Viktige nettverk for samarbeid, informasjonsdeling og erfaringsutveksling inkluderer:

- **Forum for Mangfold og inkludering**
- **Rådgivende gruppe**
- **Frivillighetens år 2022 - #sammenpåtur**
- **Oppdag nabolaget** er et nettverk som har til hensikt å stimulere til tettere samarbeid og samskaping mellom frivillig og kommunal sektor i Oslo, der friluftsliv, idrett, folkehelse og nærmiljø står i fokus, med tema knyttet til inkludering og bekjempelse av utenforskap
- **Nettverk for innvandrerhelse i frivillig sektor (NIFS)** arbeider for å utjevne helseforskjeller mellom de av oss med innvandrerbakgrunn og majoritetsbefolkningen. Enhet for migrasjons-helse hos Folkehelseinstituttet (FHI) er sekretariat og koordinerer nettverket
- **Nasjonal dugnad mot fattigdom og utenforskap blant barn og unge (NDFU)** består av frivillige og ideelle organisasjoner som gjennom samarbeid jobber for å redusere utenforskap og fattigdom blant barn og unge, og for mer bruk av ALLEMED-verktøyet
- **Samarbeidsgruppen for Fritidserklæringen** ved Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) er et samarbeidsforum på tvers av sektor for partene som har signert Fritidserklæringen, som skal sikre deltakelse i fritidsaktiviteter for alle barn og unge
- **Ressursgruppen for Inkludering på topp** hos Frivillighet Norge
- **Ressursgruppen for Ungfritid.no** hos Frivillighet Norge

Midler fra Sparebankstiftelsen DNB har gjort det mulig for Norsk Friluftsliv å ha en egen prosjektleder for Turmat fra hele verden i perioden 2021 til 2024. I 2022 utarbeidet vi en egen veileder for å gjøre det enklere å ta inkluderingsverktøyet i bruk. Veilederen sendes fortsatt ut gratis til aktivitetsledere og ansatte i medlemsorganisasjonene tilknyttet Norsk Friluftsliv, ansatte i skolen og andre interesserte. Organisasjoner og pedagogiske institusjoner har vist stor interesse for veilederen, og allerede har rundt 7000 blitt delt ut, i tillegg til at den blir lastet ned digitalt.

I 2023 gjennomførte Norsk Friluftsliv om lag 30 regionale praktiske kurs for representanter fra organisasjoner og ansatte i skolen. Kursene handlet om hvordan man kan bruke Turmat fra hele verden som et inkluderingsverktøy i organisasjonen og i undervisningssammenheng. Disse har blitt tatt godt imot.

Norsk Friluftsliv har også i 2023 delt ut stimuleringsmidler til lokale lag og foreninger som ønsker å gjennomføre lavterskelaktiviteter der inkluderingsverktøyet tas i bruk. Onsdagen under Friluftslivets uke ble for første gang dedikert Turmat fra hele

verden, og dette kommer til å bli en egen satsing fremover. Alle som har meldt interesse for Turmat fra hele verden har blitt fulgt opp jevnlig, med tips, inspirasjon og veiledning.

Det ble i 2023 laget tre filmer, med mål om å inspirere flere til Turmat fra hele verden-aktivitet. En er laget i samarbeid med BUA, og handler om gratis utstyrsutlån. De to andre filmene er fra aktiviteter i organisasjonene, og viser hvordan verktøyet kan tas i bruk. Filmene er delt i sosiale medier, og med interesserte i organisasjonene.

Nettsiden turmat.no er en ressurside der organisasjoner og andre kan hente inspirasjon, eksempler og tips til bruk av Turmat fra hele verden som et inkluderingsverktøy. Utover egne kanaler i Norsk Friluftsliv, samarbeider vi med flere av medlemsorganisasjonene om innhold på Turmat fra hele verden i deres kommunikasjonskanaler, for eksempel KFUK-KFUM-speiderne, 4H, Speiderforbundet, DNT og Norges Jeger- og fiskerforbund. I eksterne media har vi fått innhold både i Utrop flerkulturelle avis, flere ulike lokalaviser og på radio. Flere av disse oppslagene var i forbindelse med Turmat fra hele verden-dagen.

*Tur med PARS forening
(iransk kulturförening)
mai 2023.*

Foto: Kasper Fosser

Satsing i skole, barnehager og SFO

Stortingsmelding om friluftsliv har som nasjonalt mål at naturen i større grad skal brukes som læringsarena og aktivitetsområde for barn og unge. Norsk Friluftsliv får derfor ressurser fra Klima- og miljødepartementet til prosjektet Friluftsliv i skolen, som også omfatter drift og videreutvikling av Forum for friluftsliv i skolen.

Friluftsliv i skolen

Friluftsliv i skolen gir bedre læring, fysisk aktivitet, bedre sosialt miljø og økt miljøbevissthet hos skoleelevene. Når undervisningen flyttes ut blir læringen mer konkret, og det å være i naturen appellerer i seg selv til aktivitet. Norsk Friluftsliv har en pådriverrolle i dette arbeidet, i et bredt samarbeid med medlemmene, myndigheter og andre relevante aktører. I 2023 har det vært stor aktivitet, og prosjektet har hatt en økt synlighet i utdanningssektoren. Som et resultat av målrettet aktivitet i 2022 lyktes vi i 2023 også i å inngå samarbeid med flere høyskoler og universiteter.

FORUM FOR FRILUFTSLIV I SKOLEN

Det ble arrangert to møter i Forum for friluftsliv i skolen i 2023. I mars inviterte Norsk Friluftsliv aktører på tvers av sektorer for å mobilisere til innspill til den kommende stortingsmeldingen om 5.-10. trinn og ungdomstid. Denne mobili-

seringen resulterte i at Norsk Friluftsliv ble invitert til Kunnskapsdepartementet for å snakke om viktigheten av å bruke naturen som læringsarena i undervisningen. I november holdt Norsk Friluftsliv et forum for friluftslivsorganisasjonene og universitet/høyskolesektor. Møtet viste hvordan sektorene kan styrke hverandres arbeid for at barn og unge skal få bruke naturen som aktivitets- og læringsarena. Tilbakemeldingene var positive.

DIGITALE SATSINGER

Det har gjennom hele året vært jobbet med å videreutvikle Facebook-siden, med ulike typer innhold, frekvens og tidspunkt for publisering for å treffe målgruppen. I løpet av 2023 har antall følgere økt til 9200.

I 2023 hadde nettsiden friluftsliviskolen.no 152 382 visninger fordelt på 48 130 brukere. Årshjulet for uteskole er oppdatert og ressurs-

Foto: Paulina Cervenka

sidene på friluftslivskolen.no er blitt gjort mer brukervennlige.

Det er en målsetting å nå enda bredere ut til lærerne. I 2023 videreførte Norsk Friluftsliv derfor avtalen med Gyldendal om drift av undervisningsopplegget om allemannsretten, som ligger på deres digitale læringsplattform, Salaby.

UNDERVISNINGSRESSURSER FOR SKOLER

I forbindelse med Friluftslivets uke, tilbød vi et aktivitetshefte for lærere med tema «Naturen som læringsarena». Dette var meget populært, og vi distribuerte 7000 brosjyrer til lærere, skoler og opplæringsansvarlige i kommuneadministrasjonene. Videre har det digitale aktivitetsheftet vært besøkt 3300 ganger.

KURS MED TEMA

«NATUREN SOM LÆRINGSARENA»

I 2023 gjennomførte Norsk Friluftsliv fire

kursdager for ansatte i skolen og studenter ved grunnskolelærerutdanningen. Interessen var stor med 400 deltagere fra grunnskole, ungdomsskole og universitets- og høyskolesektoren.

Tilbakemeldingene på disse har vært positive. Som et resultat av universitet- og høyskolesektorens deltagelse på kursene, ble det høsten 2023 initiert et videre samarbeid mellom Norsk Friluftsliv, Høyskolen på Vestlandet, Universitetet i Stavanger og Universitet i Oslo.

PÅVIRKNINGSARBEID

I 2023 har Norsk Friluftsliv arbeidet målrettet mot høyskoler og universiteter, politikere og andre som har innflytelse når det gjelder å fremme friluftsliv i skolen. Vi har gjennom året levert to høringsuttalelser, vært på innspillsmøte i Kunnskapsdepartementet og på høring i Forsknings- og utdanningskomiteen. To kronikker om temaet har blitt publisert i Dagsavisen og Utdanningsnytt.

Foto: Paulina Cervenka

Foto: Adriana Finstad

Videreutvikling av suksessrike satsinger i barnehage, skole og SFO

I barnehagene, skolene og SFO finnes det mange gode eksempler på hvordan naturen kan brukes som læringsarena og aktivitetsområde for barn og unge. I Stortingets «Handlingsplan for friluftsliv» (2018) heter det at man ønsker å «Videreutvikle eksisterende suksessrike natur og friluftslivstiltak rettet mot barn og unge i pedagogiske institusjoner». I 2019 startet derfor Norsk Friluftsliv prosjektet «Suksessrike tiltak i barnehage, skole og SFO». Fra 2020 ble prosjektet finansiert av Klima- og Miljødepartementet, gjennom Miljødirektoratet. Dessverre ble midlene fjernet uten varsel i statsbudsjettet for 2023. Sluttføring av prosjektet ble dermed finansiert over Norsk Friluftslivs egne driftsmidler.

Suksessfaktorene som er avdekket gjennom prosjektet handler i stor grad om det samme, enten man jobber i skolen, barnehagen eller SFO. Hovedfunnene er delt inn i seks hovedtemaer som går igjen både i rapporten og i de tre veilederne:

- Forankring i styringsdokumenter
- Forankring hos ledelsen
- Kunnskap, kompetanse og trygghet hos de ansatte

- Tilgjengelig natur og nærmatur
- Kulturen på arbeidsplassen
- Den viktige forskningen

2023 var prosjektets siste driftsår. Analysen ble ferdigstilt og det ble utarbeidet en egen rapport med anbefalinger til myndigheter, beslutningstakere og interesserte om hva som må til av økonomisk, praktisk eller organisatorisk støtte for at flere skal kunne ta i bruk naturen som læringsarena.

I 2023 er også kunnskapen fra prosjektet sammenfattet i tre veiledere for ansatte i skole, SFO og barnehage. Disse er utviklet i samarbeid med et eksternt kommunikasjonsbyrå. Totalt har det blitt trykket opp 11 500 veiledere, som distribueres til alle skoler, SFO og barnehager i Norge. Veilederne er også tilgjengelige digitalt, og kan enkelt lastes ned på Norsk Friluftslivs nettsider.

RÅDGIVENDE GRUPPE

Prosjektet har fått viktig støtte fra en rådgivende gruppe, hvor Miljødirektoratet, Utdanningsdirektoratet, Norsk Friluftsliv, Nasjonalt kunnskaps-senter for barnehager, KS (Kommunesektorens organisasjon), Nasjonalt senter for mat, Helse og fysisk aktivitet (UiB), Naturfagsenteret/Den Naturlige Skolesekken (UiO) og Fakultet for humaniora, idrett og utdanningsvitenskap (USN) var representert. Ressursgrupper og arbeidsgrupper ble etablert ved behov.

Friluftslivets år 2025 er forankret i Stortingsmelding om friluftsliv (2016). Friluftslivets år skapes av friluftslivorganisasjonene, og hele bredden av frivilligheten, friluftsrådene, sentrale og lokale myndigheter, skoler, næringsliv og enkeltpersoner.

Målet er å øke oppmerksomheten og deltagelsen i friluftsliv, og ikke minst at året skal gi varige resultater i form av økt deltakelse i friluftsliv i alle deler av befolkningen. Det ble over statsbudsjettet for 2023 bevilget midler til å bemanne prosjektsekretariatet med en prosjektleder og en kommunikasjonsansvarlig fra 1. september.

OPPSTART AV ARBEIDET

Det er friluftslivorganisasjonene, lokale lag og foreninger, friluftsråd, myndigheter, fylkeskommuner og kommuner i Friluftslivets år som sammen skal skape oppmerksomhet og økt deltagelse over hele landet. 2023 var oppstartsåret der vi satte rammer for prosjektet, etablerte relasjoner og innhentet og systematiserte innsikt.

RAMMER FOR FRILUFTSLIVETS ÅR 2025

På bakgrunn av arbeidet i innsiktsfasen, ble det formulert og besluttet mål og strategiske rammer for Friluftslivets år 2025.

VISJON OG MÅL

Visjonen for Friluftslivets år 2025 er at «Alle skal finne sin friluftsglede». Hovedmålet for året er: «I Friluftslivets år skal vi skape begeistring for et naturvennlig friluftsliv, og senke terskelen for å delta».

Det er satt følgende delmål for prosjektet:

- synliggjøre friluftslivets mangfold og verdi for den enkelte og for samfunnet
- invitere inn til det fellesskapet friluftslivet er, og inspirere flere til å prøve nye aktiviteter og dele sine erfaringer
- dele kunnskap om grunnleggende friluftslivferdigheter og allemannsretten
- mobilisere og samarbeide slik at nasjonale kampanjer og lokal aktivitet henger sammen

Hovedmålgruppene er barn og unge, de som har lyst til å være mer aktive i naturen og de som ikke kjenner friluftslivet.

Ved inngangen til 2023 går vi fra innsikts- til planleggingsfasen, og fortsetter å bygge laget og mobilisere bidragsyttere og samarbeidspartnere.

KARTLEGGING

- Interessenter og samarbeidsaktører, møteplasser og nettverk
- Kapasitet, verktøy og aktivitet
- Rammebetingelser, økonomisk og ansatte
- Trender og utviklingstrekk

MØTER/OPPSTART-WORKSHOP/ INVOLVERING

- Administrasjonen Norsk Friluftsliv
- Styret Norsk Friluftsliv
- Generalsekretærene
- Friluftslivorganisasjonene

- Fylkene
- Forum for Natur og Friluftsliv -FNF
- Friluftsrådernes Landsforbund
- IMDI
- Klima- og Miljødepartementet, KUD og andre departementer og direktorater
- Andre samarbeidspartnere- NRK, HMKG, Cappelen, Sparebankstiftelsen, Gjensidigestiftelsen, KS med flere
- Tidligere prosjektledere
- Norges Idrettsforbund

NASJONALE MØTEPLASSER

- Folkehelsekonferansen
- IMDIS Fylkessamling
- FNF\ s landssamling
- Sunne kommuner-samling
- Frivillighetens dag
- Lansering av forskning på utlånssentraler

INFORMASJON

- Første utkast strategidokument
- Førsteutkast kommunikasjonsstrategi
- Prosjektplan fase 2- planlegging

Administrativt

ÅRSMØTET 2023

Norsk Friluftslivs årsmøte ble avholdt 4. mai 2023 på Sentralen i Oslo.

Ny styreleder Solveig Schytz (Norges Speiderforbund) ble valgt etter at Knut Jørgen Herland fra Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) gikk ut av styret etter fire år som styreleder. Line Johansen (NJFF) ble valgt inn som styremedlem for to år. Trond Glesaaen og Anne Cappelen ble gjenvalgt for to år som styremedlemmer, og Odd Magne Øgreid ble gjenvalgt som varamedlem for ett år.

STYRE OG ORGANISASJON

Styret har i 2023 avholdt 6 styremøter. Det har i tillegg vært et todagers fysisk strategiseminar. Styret har gjennom året behandlet til sammen 55 saker.

Styret har etter årsmøtet i mai bestått av Solveig Schytz, Anne Cappelen, Anne-Mari Planke, Odd Magne Øgreid, Marianne Norland Stangeland, Sondre Aasbø, Trond Glesaaen og Line Johansen

Vararepresentant kalles inn til alle møter. Styret har utarbeidet en instruks med årsplan for sitt arbeid, som regelmessig oppdateres. Det er tett og løpende kontakt mellom styret og administrasjonen i aktuelle politiske saker og uttalelser.

Styremedlemmene mottar ingen kompensasjon for sitt arbeid, utover å få dekket direkte tap og utlegg ved utøvelse av styrevervet.

GENERALSEKRETÆRMØTER

Generalsekretærmøtet er «rådgivende organ for generalsekretæren i friluftspolitiske saker» jfr vedtektenes §8. Dette er også et godt sted å bygge nettverk og drøfte saker av felles interesse mellom ledere i organisasjonene. Det er i 2023 gjennomført 6 ordinære møter. Møtene har også hatt enkelte gjester med innlegg.

FAGLIGE FORA

For å sikre et nært og koordinert samarbeid mellom Norsk Friluftsliv og medlemsorganisasjonene, er det, i tillegg til generalsekretærmøter, etablert kommunikasjonsforum, friluftspolitisk forum, forum for mangfold og inkludering, og forum for friluftsliv i skolen.

ADMINISTRASJONEN

Det har i 2023 ikke vært utskifting i noen stillinger i administrasjonen. Ved årets utgang hadde Norsk Friluftsliv 14 ansatte og prosjektansatte i engasjement. Dette er økning på 2 fra foregående år og skyldes ansettelse av to personer for å starte forberedelsene til Friluftslivets år 2025.

ØKONOMI OG TILSKUDDSORDRINGER

Norsk Friluftsliv finansieres med kontingent fra medlemsorganisasjonene, og med en viktig driftsstøtte fra Miljødirektoratet. I tillegg disponerer Norsk Friluftsliv betydelige prosjektmidler, som fordeles til medlemsorganisasjonene og til felles prosjekter. Norsk Friluftsliv omsatte i 2023 for ca 46,8 mill i ulike prosjektmidler. Norsk Friluftsliv mottok kr 10.273.782,- i tilskudd, bidrag og merverdiavgiftskompensasjon, og kr 1.121.800,- i medlemskontingenter fra organisasjonene. Regnskapet for 2023 viser et overskudd på kr 392.680,- og en egenkapital på kr 6.026.174,-. Regnskapet revideres av Revisorgruppen Akershus AS.

MILJØSERTIFISERING

Norsk Friluftsliv ble i mars 2022 sertifisert for tre nye år som Miljøfyrtårnsbedrift etter en ny hovedrevisjon. Vårt aller viktigste miljøbidrag er å fremme naturvennlig friluftsliv. På det administrative har vi dokumentert våre rutiner rundt miljøhåndtering på en tilfredsstillende måte for å kunne oppnå sertifiseringen som Miljøfyrtårn. Vi skal gjennom årlig rapportering dokumentere våre klima- og miljøtiltak.

NORSK
FRILUFTSLIV